

ACC. N:R M. 12904:1-9.

Landskap: Blekinge

Upptecknare: A. O. Sundberg, Dragsö.
M. Albertsson

Härad: Bjuvålene

Berättare: " " "

Socken: Arjed

Berättarens yrke: f. d. stenkugggerisförman

Uppteckningsår: 1953

Född år 1875 i Ronneby landsaf.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När den nya tiden kom till bygden. s. 1-9.

LM 59

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 12904:1.

När den nya tiden kom till byggen.
Två bygg infördes laga skifte omkring mitten
av 1800-talet.

Några oskiftade byar finns inte åtminstone
inte i våra trakter.

I bygdens o hällarygd socknar förekommer bystämmor
änu liksom förr. Alla till byn hörande handlingar
även som byskrin o byprotokoll förvaras av den
som möjligt har vilka kallas som alltid gör
på torn. Alltså du har möjligt i år nästa år
får ja ha den äran, så blir Pers o Pauls tur i
sin om tid. Några andra föreningar ^{här} inverkar
de minsta på de gamla traditionerna.

De nybildade moderna föreningarna har
färdig kommit till på 1920-talet.

På 1800-talet var gulakbladen allmänna då
särskilt hos bönderna, många finns ännu
som behåller den gamla seden.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf 59

1

Jordbrukets förhållningens löryan ha nog vid sekelskiftet, då fört av godsägare o storbönder, då dessa jordbrukare allt mer utgjick från avdriften till ökad hästodrift.

Den ändrade välförhållanden är den samma som långt in på 1800 talet dikning o nya jordbrukssredskap har blivit mera allmunt sedan traktorernas löryan.

Tegel blev ängsbuckarna ingärda tillsammans med åkerarna, på någon har risat eller räfsat samman löv, grenar, o skräp i äng eller slåttvirkarna på de sista 60 åren är alldeles säkert deremot på maderna som gränar till havet är risning nödvändig, då hela maderna kan va belamrade med långa, vassa sjögräs, som samlas då vattnet är högt.

2
Här i bygd o hållaryds locknar ar dåligt nu kon stenbyggnaderna är så tillvida nerlagda

kendast ett stenhuggeri i Årjöd ä i yngre. Så är
 här ett Amenigpeteri, ett litet sågverk med
 snickeri. Då första stenhuggeriet här i Årjöd
 socken var förlagt till Drägio o Rohagen under
 kungens o ägdes av en tysk firma Woolf
 deras 30 åriga kontrakt var tilländalupat 1903
 den 14 mars. Samma år började godsägare
 Tedvard Jepsason sitt första stenhuggeri på
 samma plats. o utvecklade då till både gat o
 sträcksten o va så pass omfattande att booman
 fick sysselsättning åtminstone till första
 världskriget. Då började då bli svårt med
 avsättningsmöjligheterna, trots då hände
 han på 1908 eller så länge han levde han
 va då 78 år gammal.

När för folket övergick från jordbruket till
 industrien, var den enkla anledningen att
 industrien betalade betydligt mer

All jordbrukare inden gamla tiden behållade
sina arbetare utsett är en känd sak att
folket nödades emigrera o ta sig till in-
dustrien på så god som tvungit.

Att många reste till Amerika några till Tyskland
andra till Danmark, detta för där på lite
lättnad behåll o mycket lättare arbetstid. ~~och~~
all handskas måtpenning är nog lite svårt för
särskilt för dem som har haft dåligt om
dem förut. räkar de ut på några Kronor
så tror de att dom inte kan ta större ränta
dä o på de börja lösa i affärerna till nästa
avlönning, detta är långsiffrat alla men mest
av de yngre som inte har lärt sig hushålla.
Att avlöning i natura upphörde omkring
1935, 1940 dock med va statsystemet ut världen
dermed finns ännu på många bondgårdar
som arbetarna få maten på stället

De företagen skulle hålla livsmedel m. m. till
sitt de anställda har inte förekommit på detta
århundradet. Den första handelsboden här på
landet som man kan kalla för handelsbod va
o är Arys handelsmagasin den är omkring
50 år gammal.

Få 1880 talen började stora förändringar i byggnads-
skicket, då nästan alla gamla takverk
på stugorna gick upp och nya span o
papptak samtidigt så då många som
byggde på de gamla låga byggnaderna
gjorde små byggningar. Rödskymning o mål-
ning började bli mer allmän, orsakade till
ombyggnad m. m. var ny så folk började få
lite bättre råd. Men hem därmed mena hi
väl nya stugor. Nästan alla försökte att
få en egen stuga om de så skulle mera
upp en av gårdar

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5

den enda industrien att räknades va sten-
huggerien, de satte upp stora husen
som kunde rymma flera familjer.

Förändringar i möbleringen blev nu de
gamla fåfänkorna, plankbordet, sittlänkarna
eller tavlorna byttes ut, o nya möbler kom
i stället såsom utdragssoffor o sängar slag-
bord (flöjtabord) fyrbenta stolar, m. m.

Tafel och gardiner hade folk i allmänhet,
men kokspisen fanns endast i bondgårdarna
Koppar o bläck kom i stället för träspannar
o lerkrus, tallrikar o fat av lera fick ge
vika för porslän. Vad kalasen beträffar
har de försvunnit mer o mer.

De vägarna har genomgått stora förändringar
är nu allment bättre.

Stegen förr va slugdansen den vanligaste
numera ä dä föreningskal, hotälldans

Självva ungdomslivet är inte så intensivt som förr. Det mycket stor skilnad i fråga om tidningar o böcker är nu mot förr, då man aldrig fick se en tidning, i en almogstuga lika sällan en bok, annat än gamla testamentet, Krestenstese, o Johans luth.

De muntliga berättarna va då gamla kättingar o gubbar som spridde nyheter som hade hänt, o aldrig hände, att sanningshaltet fick stå för sig självt var du givet.

I folkskoleundervisningen har skett stora förändringar särskilt på landet, där de hade bara fyra månaders skolgång om året, även på många ställen rätt dåliga lärare, att tal om högre skolor va aldrig tal om åtminstone på landet. Iven de kyrkliga vanorna har skett stora förändringar, folk förs rikligt vallvandrade till kyrkan på söndagarna

Alla hälsdagar var alltid kyrkan fylld av
 åhörare. På den gamla tiden s. k. läsningarna
 eller husförhören som de då kallades, var alltid
 i någon bondgård, då minst en från varje hus
 skulle infinna sig, så prästen fick höra vad
 de kunde, då de skulle läsa ett teckelspråk eller
 ett salmvers (om de kunde) att inte alla kunde
 ens läsa inriktat är säkert. Men skulle
 då anmälas om någon skulle skrivas
 eller strykas. Men de någon som hade en
 odöpt duff så gick då bra att på den döpt
 på läsning. Vid begravning samlades
 alltid gästerna i gravölsgården ty det
 var alltid likt på platsen i en kamare.
 till begravningsdagen var någon läsning
 man tillkallad för att läsa o. sjunga, även
 läsa till o från maten samt gå före liket
 till likvagnen. o då låta höra sin juva köst

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8

8

ACC. N:R M. 12904:9.

Än då har skett stora förändringar i hemmen
sen de förbättrade tiderna har kommit, det har
blivit nya moderna möbler o husgeråd av
alla slag samt kläder o mat ja allt har
blitt bättre. Om åren 1850 och 1870 har ja inte
hört skulle va så rypligt era, ja tycker
my minnas att 1853 va då året då ^{nothuset} de
des blanda bark i brödet.

De goda åren på 1800 talen va nog inte
mycket att stå efter.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9

9